

OD TRDITVE DO UTEMELJITVE
FILOZOFIJA ZA VSAK DAN

ZADRUGA

OZIROMA KDO DELA V SVOJO KORIST?

OPOZORILO: Nobena od podobnosti z resničnimi dogodki ali ljudmi ni naključna.

Predstavljajmo si nekoliko večjo vas v Avstraliji, ki leži na stotine kilometrov oddaljena od naslednjega večjega kraja. Za nameček je tudi odmaknjena od vseh pomembnih prometnic, tako da v vasi ne bomo našli tranzitnega prometa. Skoraj nihče se torej ne bo po naključju znašel v tem kraju.

Kot vsepovsod tudi tu ljudje potrebujejo živila in vsakodnevne predmete kot so zobna ščetka, svinčnik, časopis, pralni prašek in palčke za ušesa. A vsa omembe vredna trgovska podjetja v deželi so ugotovila, da se jim finančni vložek v malo vaško poslovalnico zaradi maloštevilnega prebivalstva, njegove nizke kupne moči ter dolgih dostavnih poti ne izplača. Zato v vasi ni trgovine.

Nekaj posameznikov je že poskusilo ustanoviti trgovino, a žal niso imeli potrebnih začetnih sredstev, s katerimi bi lahko začeli tržiti izdelke v domači vasi.

Ker pa brez trgovine vseeno ne gre, se vaščani usedejo za mizo in ustanovijo zadružno trgovino. Vsak od zadrušnikov na svoj način prispeva k projektu. Nekdo ponudi prostor za trgovino, drugi za skladišče, tretji da na razpolago svoj tovornjak. Večina deležnikov pa prispeva denar, s katerim pri proizvajalcih kasneje kupijo prvo blago.

Nekaj zadrušnikov v novonastalem podjetju dobi tudi novo delovno mesto. Nastane majhen kolektiv, ki ga sestavljajo:

*prodajalka,
skladiščnik,
čistilka,
voznik,
in ravnatelj.*

Nekaj mesecev po slavnostni otvoritvi s strani lastnikov izvoljeni ravnatelj zadrušnike seznanja z razveseljivo novico, da so ustvarili večji promet, kot je bilo sprva načrtovano. Ljudje so torej sprejeli trgovino za svojo. Gospodinje v njej najdejo vse od pecilnega praška do sesalnika. Učenci si po pouku privoščijo drobne priboljške, domači mojstri pa v njej najdejo različna orodja ter tehnični material.

Zaposleni imajo velik posluš za stranke. Če željeno blago ni na zalogi, ga trgovina dobavi v najkrajšem času. Kot stranka pa lahko oddate tudi predloge za razširitev prodajnega programa.

Potem pa nekega dne skladiščnik brez plačila domov vzame zavoj testenin. Ob tem si misli: »Saj sem tudi sam zadrušnik. Bom pa že lahko vzel en zavojček.« To mu hitro preide v tedensko navado. Ko nekega jutra s prodajalko pijeta kavo, sodelavka opazi pripravljene testenine in ga vpraša, kaj namerava z njimi. Skladiščnik ji brez ovinkarjenja odgovori, da jih bo vzel domov. Nato prodajalka malo razmisli in sklene, da bo na enak način sama domov vzela kruh.

Čez nekaj tednov o tem izve voznik. Ker se mu zdi, da nekaj zamuja, se odloči, da bo naslednjič ob polnjenju rezervoarja zadružnega tovornjaka pristavil še svojo posodo za gorivo in tako izboljšal mesečni družinski proračun. Češ: »Če se znajdeteta onadva, zakaj se ne bi še jaz?«

Tako meseci utečeno tečejo. Skladiščnik, trgovka in voznik so celo nekoliko povečali vrednost domov prinesenega blaga. Ko se družina pogovarja ob malici, o dogajanju v podjetju izve tudi čistilka. Pomisli, da bi sama lahko domov nosila draga čistila in da ji nikoli v življenju ne bi bilo več treba kupiti stranišnega papirja. A vse skupaj se ji ne zdi pošteno. Misli si: »Za svoje delo dobim mesečno plačo. To je vse, kar mi pripada. Brez poravnane računa ne bom vzela ničesar.« Ravnanje sodelavcev-zadruženikov se ji torej ne zdi dobro. Misli si svoje, dela po svoji vesti, sodelavcem pa pusti, da počnejo, kar želijo.

Tako se od petčlanskega kolektiva samo čistilka in ravnatelj ne okoriščata. Prva je o krajah obveščena, medtem ko vodja ne ve ničesar. A ker ima pregled nad prihodki, odhodki in zalogami, mu kmalu postane jasno, da je material začel izginjati. Sprva sumi na kradljive stranke in naroči vsem zaposlenim, naj budno pazijo na dolgoprstneže v trgovini. Zaposleni mu to svečano obljubijo.

Lahko si mislimo, da so pričakovane pozitivne posledice ravnateljevega posega seveda izostale. Kljub dobri prodaji, se številke niso izšle po pričakovanju poslovodje. Zato je začel sumiti na krajo zaposlenih. To so tatovi začutili in postali so bolj previdni. Ravnatelj ni odkril ničesar, prav tako nihče ni nikogar izdal. Tudi čistilka, ki ni ukradla ničesar in dejanj sodelavcev ni odobraval, je bila lepo tiho, saj ni želela postati grda »špeckahla«.

Vodja ne glede na vse svoje poskuse ne izve ničesar. Zaposleni držijo skupaj in nič se ne more spremeniti. Dogodki gredo torej svojo pot. Celó tako daleč, da se ostali sodelavci ob čistilkini prisotnosti norčujejo iz njene drže in neumnosti, ker je tako nefleksibilna in se drži pravil kot pijanec plota.

Ravnatelju se prihodki in odhodki že dolgo ne izidejo več. Prisiljen je dvigniti cene izdelkov. Kupci malo zagodrnjajo, a jim ne ostane nič drugega kot da nadaljujejo nakupe v edini vaški trgovini. Medtem pa so nekatere stranke že izvedele, da zaposleni domov neupravičeno nosijo blago. Tako se kraje začnejo pojavljati še na strani strank. Pogosto prodajalka opazi tatu, kako v žep vtakne nek izdelek, a je raje tiho, saj se zaveda, da tudi tat vé za njeno krajo. Boji se, da bi ob posredovanju v obraz dobila odgovor: »Ja, saj vsi vemo, da sama skoraj ničesar ne plačaš!«

Bilanca podjetja se ruši, kar ravnatelju, ki se z dušo in telesom trudi za skupno zadrugo, jemlje spanec in pušča posledice na zdravju. Odloči se, da bo najel varnostnika. Da bi pokril stroške še ene plače, pa mora ponovno dvigniti cene izdelkom.

Res se število kraj zmanjša, a dodatna plača je večja obremenitev za podjetje, kot znašajo prihranjena sredstva preprečenih kraj.

Zaposlenim se ponovno povišane cene zdijo oderuške. Spremeni se tudi motiv njihove kraje – zdaj se jim zdi celo pošteno, da domov nesejo nekaj izdelkov na teden, saj so cene pretirane. Ne zdi se jim pravično, da bi morali plačati tako visoke zneske. S krajo pa ceno izdelkov, ki jih še vedno morajo kupiti, do neke mere »znižajo«. Nezaslišane in nepravične stroške pravzaprav zgolj izravnavajo.

Poslovodja vsemu trudu navkljub ne more več preprečiti propada zadruge. Trgovino zaprejo, nastali dolgovi pa ostanejo.

OBRAVNAVA TEME

Zgodba se je rodila na podlagi pogovora z znancem. Beseda je tekla *o razmerju med pravičnostjo in iskanjem lastne koristi*. Nastajala je postopoma in se spreminjala z nadaljnjimi pogovori z drugimi sogovorniki.

Kot izhodišče za filozofski premislek sem jo uporabil v različnih okoliščinah. V dialogih so sodelovali osnovnošolci, srednješolci, študentje in upokojeanci.

Ugotavljam, da je tema primerna za zelo različne generacije in ne izključno za otroke.

Najprej sem udeležencem razložil zgodbo, nato pa smo začeli z dialogom.

Prvi del

MODERATOR	UDELEŽENCI
Ali v zgodbi nastopa kdo, ki je iskal lastno korist? Če ta oseba obstaja, kdo je to?	Seveda obstaja. Tisti, ki kradejo, gledajo le na svojo korist.
Ali kdo v zgodbi ni delal v svojo korist, oziroma jo je celo zanemarjal?	To sta čistilka in direktor.

Odgovore udeležencev sem zapisal v preglednico.

DELA V SVOJO KORIST	NE DELA V SVOJO KORIST
SKLADIŠČNIK PRODAJALKA VOZNIK	ČISTILKA RAVNATELJ

Kaj delajo skladiščnik, prodajalka in voznik takega, kar jim koristi?	Domov nosijo blago.
Ampak saj tudi stranke v trgovini počnejo isto. Ali je tu kaj drugače?	Je drugače. Stranke blago plačajo, zaposleni pa ga ukradejo. Ničesar jim ni treba plačati.
Stranke torej nekaj (denar) zamenjajo za nekaj drugega (izdelki), zaposlenim pa ni treba ničesar dati.	Tako je. Oni samo dobivajo.
Ali je to tako kot na rojstnem dnevu – imaš rojstni dan, vsi ti nosijo darila, tebi pa ni treba ničesar dati v zameno?	Ja, tako je.
	Ne ni tako. Ti moraš organizirati zabavo, kupiti prigrizke in pripraviti hrano. Pa tudi ko bodo imeli drugi rojstni dan, jim boš ti kupil darila. Tudi tu gre za menjavo. Kadar nekaj ukrademo kot zaposleni v trgovini, pa ne damo ničesar v zameno.
Torej je njihova korist v tem, da nekaj dobijo in ničesar ne dajo?	Ja.
Kaj pa čistilka in ravnatelj? Zakaj pravite, da onadva ne delata v svojo korist?	Ker bi tudi direktor lahko ukradel denar, čistilka pa čistila in toaletni papir. Tega nista storila in se odpovedala svoji koristi.

Ali je zadruga, ko je obratovala, komu koristila?	Seveda je. Ljudje so imeli v vasi trgovino. Tako so kupili vse, kar so potrebovali. To je bilo za njih dobro.
	Nekateri so dobili tudi službo.
Kdo je imel torej večjo korist od zadruga, kupci ali zaposleni?	Zaposleni. Lahko so nakupovali, poleg tega so dobili še delo.

Na tablo sem narisal preglednico.

OSEBA	KORIST
ZAPOSLENI	+ DELO/PLAČA + MOŽNOST NAKUPA + MOŽNOST KRAJE
STRANKE	+ MOŽNOST NAKUPA + MOŽNOST KRAJE

Ali sem razumel prav? Če zadruga bankrotira, potem zaposleni izgubijo več kot stranke.	Tako je.
Zakaj je zadruga propadla?	Ker so vsi kradli.
Ali so kradli vsi?	No, ne. Čistilka in ravnatelj nista.
Kdo je začel s krajo: zaposleni ali stranke?	Zaposleni.
Če so kradli zadrugi, ali so ji s tem koristili ali škodovali?	Škodovali. V bistvu so jo uničili tisti, ki jim je najbolj koristila.
In kakšna je bila posledica za njih?	Vse so izgubili.
Torej so zaradi samih sebe izgubili dohodek?	Da.
Ali so potem lopovi delali v svojo škodo?	Seveda. Če ne bi kradli, bi še vedno imeli službe. Škodovali pa niso samo sebi, ampak tudi drugim, ki so bili poštene.
Zdaj ste me pa čisto zmedli! (Pokažem na prvo preglednico.) Prej ste mi rekli nekaj povsem drugega. Rekli ste, da si najbolj koristijo tisti, ki kar največ pokradejo. Zdaj pa trdite, da ti ljudje z istimi dejanji ravno SEBI najbolj škodujejo.	Med udeleženci nastane rahla zmeda. Nekateri še vedno trdijo, da kraja koristi, drugi jim nasprotujejo.
Ali nismo rekli, da ti koristi, če nekaj dobiš, ne da bi moral nekaj dati v zameno.	Smo, ja.
Ali to še vedno drži?	Drži že, ampak s to logiko so si naredili večjo škodo od koristi.
Ali so si namenoma želeli škoditi?	Ne, niso. Iskali so koristi. Kdo si pa že hoče sam škoditi? Ljudje hočejo zase dobro.
Ampak v končni fazi so si sami škodili?	Ja, so si.
Ali so lopovi poznali svojo <u>pravo</u> korist?	Očitno niso. Ker če bi jo poznali, bi delali kaj drugega.
Kaj bi pa naredili drugače?	Ne bi kradli.
Tako kot čistilka in ravnatelj?	Ja, tako kot onadva.

Saj veste, da smo bili na začetku prepričani, da sta samo onadva pozabila na lastno korist. Zdaj se je izkazalo, da sta bila edina, ki sta vedela, kaj koristi tako njima kot tudi vsej skupnosti.	
Ali si potem »dobro za zadrugo« in »dobro zame« stojita v nasprotju?	Ne, si ne. Če je dobro za zadrugo, bo tudi zame, saj bom še dolgo imel službo.
V čem je bila potem razlika v razmišljanju med zaposlenimi? Kdaj naj bi se pokazala korist za ene in za druge?	Lopovi so takoj dosegli svojo korist. Ko si nekaj brez plačila prinesel domov, ti je že koristilo.
Kdaj bi korist čistilkega in direktorjevega ravnanja postala očitna?	Šele veliko kasneje. Šele čez več let, ko bi še vedno vsi imeli službe.
Tako je. Če bi dobro delali, bi morda lahko celo koga dodatno zaposlili. Torej obstaja razlika med KRATKOROČNIM IN DOLGOROČNIM razmišljanjem in ravnanjem?	Ja, obstaja. Na dolgi rok vidiš, če ti neka stvar, ki jo počneš, res koristi.
Lopovi so se torej preprosto zmotili v tem, kaj jim koristi. Ali se tudi mi kdaj zmotimo o svojih koristih, ker razmišljamo le kratkoročno?	Ja. Kdaj sem dobil novo računalniško igrico in sem jo veliko igral, ker je bila dobra. Potem se pa nisem učil in imel zaradi tega slabše ocene.
Torej si sprva mislil, da je nekaj dobro (takojšnje ugodje ob igranju igrice), kasneje pa si ugotovil, da ta ista stvar ni dobra (slaba ocena)?	Ja.
	Včasih uporabim računalnik pri matematiki, potem pa sam ne znam izračunati. Nekateri kadijo, ker jih drugi potem občudujejo, a dolgoročno si uničujejo zdravje.
Ali se ljudje pogosto zmotimo o svojih pravih koristih?	Tišina.
Ali se zmotimo samo o majhnih in nepomembnih vprašanjih ali tudi o pomembnih?	Tudi o pomembnih. Zaposleni, ki so kradli v trgovini, so zaradi tega izgubili službo. To je važna stvar.
Na kaj bomo torej morali pomisliti, ko se bomo odločali za ali proti nekemu dejanju?	Na to, kakšne posledice ima na dolgi rok.
Koliko časa pa je potrebno za »kratki rok« in koliko za »dolgi rok«?	Različno, če govorimo o prehladu je dolgi rok lahko že en dan, medtem ko je lahko v primeru šolanja tudi deset let ali več.
Ugotovili smo, da zaposleni kradejo. Komu pa kradejo?	V bistvu sami sebi, saj je trgovina tudi njihova.
Ali je to smiselno?	Ne ni.
Ali se lopovi zavedajo, kaj pravzaprav počnejo?	Zelo verjetno se ne zavedajo.
Kaj si bomo mislili o nekom, ki krade sam sebi?	Da je neumen.
Ali bi se lahko zgodba z zadrugo lahko iztekla tudi drugače? Kaj bi se moralo spremeniti, potem ko so posamezniki že začeli krasti?	Čistilka bi jim morala povedati, da to ni prav in da dolgoročno škodijo sebi in drugim.
Tako je. Ampak kdo je prvi kaj ukradel?	Prvi je bil skladiščnik, ki je vzel makarone. Potem je bila trgovka, na koncu pa še voznik.
Torej je bila trgovka prva, ki je videla, da je sodelavec nekaj ukradel. Tudi ona ga je posnemala in naredila isto. Ali bi lahko naredila še kaj drugega?	To, kar smo rekli že za čistilko. Takoj bi morala opozoriti skladiščnika, da naj neha. Potem se kraja ne bi tako razširila in uničila trgovine.
Zakaj čistilka ne ukrepa?	Sama je. Boji se.
Česa se boji?	Da bo izgubila službo.

Zakaj bi jo izgubila?	Ker je najšibkejši člen.
Ne razumem, v čem je šibkejša.	Ja, čistilka je. Vsi ostali imajo boljše službe.
Prav tako je zaposlena v zadruzi kot vsi ostali. Ali opravlja delo, ki ga je treba opraviti?	Ja, opravlja.
In tudi drugi delajo to, kar je treba narediti. Potem so vsa delovna mesta pomembna. Ali bi bilo vseeno, če bi bila tla trgovine umazana, po kotih pa bi bili kupi smeti?	Nihče ne bi hotel kupovati tam, tudi če bi bila edina trgovina.
Torej ima tudi ona zelo pomembno delo.	Ima, ja.
Ali šofer odloča, kdo bo zaposlen?	Ne.
Ali trgovka odloča, kdo bo zaposlen?	Ne.
Ali skladiščnik odloča, kdo bo zaposlen?	Ne.
Ja, kdo pa potem?	Direktor.
Ali ta tudi krade?	Ne, ne krade. Ta je pošten in se trudi za zadrugo.
Kdo se ga mora potem bati? Tatovi ali poštena čistilka?	Tatovi. Ampak čistilka se noče zameriti sodelavcem, ker jih je več in jo lahko kako drugače izrinejo. Lahko rečejo direktorju, da slabo dela, ji podtaknejo kakšno nečednost in direktor bo verjel njim, ker jih je več. Tako bo lahko izgubila službo.
Ampak čistilka jo na koncu tako ali tako izgubi. To je verjetno slutila že v naprej.	Ja, mogoče.
Torej ni ukrepala, kljub temu, da je vedela za kvarna dejanja drugih, ker se je bala. Ampak če bi takoj povedala ravnatelju, kaj se dogaja, ali bi še lahko preprečila propad podjetja?	Ja, mogoče bi. Ampak to je stvar direktorja, da uredi podjetje.
Ali ga ni poskušal?	No, je. Ampak ni ničesar naredil.
Mar mu ni spodletelo prav zaradi molka čistilke? Direktor ni mogel narediti ničesar, ker so vsi držali skupaj. Tudi pošteni so ščitili nepoštene. Ali bi bila čistilka res »ta grda«, če bi povedala, kaj se dogaja?	Ne, ne bi bila. Res bi morala povedati. V bistvu je ona kriva, da podjetje sploh propade.
No, to je pa malo drzna trditev. Ona je še vedno ena od redkih, ki ne krade. Res pa je, da je bilo od nje veliko odvisno.	

Drugi del

Ali nam to, da plačujemo davke koristi ali škodi?	Škodi.
Zakaj?	Ker imamo potem manj denarja, si lahko manj kupimo.
Komu pa plačujemo te davke?	Državi.
In ona ima nekje kup denarja, ki je iz dneva v dan vedno večji in večji, tako da je vedno bogatejša.	Smeh. Ne. Tudi država porablja denar.
Zanimivo. Česa ne poveste. Za kaj ga pa porablja? Hitro naj vsak pove primer, čemu ga država namenja.	Učenci naštevajo: gasilci, šola, policija, vojska, univerze, bolnišnice, ceste, železnice, kultura, štipendije, socialna stanovanja, subvencije kmetom, prevoz šoloobveznih otrok v šole ...

Ali nam to, kar ste našli kaj koristi?	Seveda nam. Ampak davki ne smejo biti previsoki. ¹
Če se odločimo, da davkov ne bomo plačali, ali si s tem koristimo ali škodimo.	Škodimo.
Zdaj si pa predstavljajmo da mi, ki smo tukaj zbrani, ustanovimo svojo državo. Ta za primer požara, poplav, prometne nesreče ali žleda nujno potrebuje tudi gasilsko vozilo. Kdo bo imel korist od vozila?	Vsak, ki se mu bo pripetila nesreča. To je lahko vsak od nas. Vsakogar lahko kaj doleti.
Kdo naj potem plača tovornjak?	Vsi skupaj ga bomo kupili. Vsak bo prispeval enak znesek. ²
Kaj pa če se izmikam plačilu svojega deleža?	Potem te bomo opozorili, da moraš.
Pa če še vedno nočem?	Dobiš kazen.
Kaj pa če bi se mi nekako uspelo izmuzniti? Ali bi bilo to zame dobro? Ali sem se dobro znašel?	Ja, si se.
In ko bi zbrali denar ter ga prešteli, bi ugotovili, da ga nekaj manjka. Mene pa ne bi nihče mogel odkriti, da sem jaz tisti, ki je zastoj prišel skozi. Kaj bi naredili?	Ker tovornjak še vedno potrebujemo, bi vsi skupaj pokrili razliko.
Torej bi morali vi vsi plačati še moj delež. Ali bi bili veseli? Ali bi rekli, da sem faca?	Seveda ne. Jezni bi bili, ker se nekdo šverca na naš račun.
Torej sem se dobro znašel <i>na tuj račun</i> . Če utajim davke, kradem iz žepov vsem okrog sebe.	

Dialog se v tej obliki ni nikdar odvil. V eni obravnavi je bilo izpostavljeno to, v drugi ono. Vse ugotovitve so zbrane kot celota v zgornjem kolažu dialogov. Na koncu sem učence tudi vprašal, če so se česa novega naučili. Odzivi so bili spodbudni, saj so resnično znali naštetih nekaj uvidov, do katerih smo se dokopali. Na ta način vsi sodelujoči dobijo možnost, da povedo svoje vtise, se bolj zavedajo svojih stališč, jih spreminjajo ter slišijo ugotovitve drugih. Mislim, da tak zaključek dodobra pripomore k vtisu sodelujočih, da nismo zgolj *razpredali* ampak tudi dejansko kaj *spredli* in naredili. Če bi zgolj delali in ničesar naredili, bi bilo zanje (zame pa tudi) vse skupaj nesmiselno.

Ko je stvar že mimo, se porodijo vprašanja, ki bi jih še lahko postavil.

Sprva smo mislili, da tatovom samim kraja koristi. A zdaj vemo, so na ta način (kljub temu, da jih nihče ni dobil!) škodovali sami sebi. Torej smo spremenili svoje mnenje.

Ali je dobro, če spremenimo mnenje?

Katero mnenje je bolj premišljeno? Naše začetno ali zdajšnje?

Ali je dobro, da imamo bolj premišljena ali manj premišljena mnenja?

Zakaj bi bilo to dobro?

Ali naša mnenja vplivajo na naša dejanja?

Ali naša dejanja vplivajo na to, kako dobro življenje živimo?

Zdaj smo torej skupaj popravili eno naše zmotno mnenje. Ali mislite, da so zdaj vsa naša mnenja v redu?

Ali pa mislite, da bi utegnili imeti še kakšno mnenje, ki stoji na trhljih nogah?

Ali se sploh zavedamo svojih nepremišljenih mnenj?

Ali se nam še naprej splača razmišljati o svojih mnenjih?

¹ Fino bi bilo vprašati, kdaj so davki previsoki ali ravno pravi.

² Na tej točki bi lahko pod vprašaj postavili pravičnost odločitve, da mora vsak član družbe ne glede na premoženje, prispevati *enak* znesek pri nakupu vozila. Vprašanje pravične razporeditve skupnih bremen bi tukaj vzelo preveč časa bo moralo počakati na kasnejšo obravnavo.

Ali se kdaj znajdemo v čistilnici kože? – Vemo, da je nekaj narobe, pa se bojimo ukrepati, ker nas je strah in se nočemo zameriti drugim.

Ali se kdaj znajdemo v koči skladiščnika? – Prvi začnemo s škodljivim dejanjem.

Ali se kdaj znajdemo v koči voznika? – Ko nekaj škodljivega delajo ostali, se jim brez premisleka pridružimo. Preprosto jih posnemamo. Ali to pomeni, da imamo avtonomno moralo?

Ali se kdaj znajdemo v koči ravnatelja? – Živimo za nek skupni projekt, ki naj bi dolgoročno prinesel nam in skupnosti korist, pa nas lastni sodelavci minirajo.

Je pa res, da bi bilo nemogoče izvesti vso to vsebino v eni sami šolski uri. Za dve bi pa mlajšim udeležencem že zmanjkalo koncentracije. Zato bi morali snov razdeliti na dve srečanji.

Primerjava kraje – kdo je večja baraba? Če gledamo zneske ali če gledamo odstotke. Kaj je drugače? – Različne so možnosti, ne pa da je nekdo bolj pošten. Če upoštevamo odstotek ukradenega je lahko večja baraba tisti, ki je ukradel manjši znesek.

Če ukradem denar prej ali kasneje – v čem je razlika? Ali sta korupcija in delo na črno res nekaj povsem drugega? Ali ni oboje kraja?

Škofja Loka, pomlad 2015

Janez Ciperle